

Áder János
Magyarország köztársasági elnökének tanúságtétele

Tisztelettel köszöntök mindenkit!
Eminenciás Erdő Péter bíboros úr,
eminenciás pátriárkák és bíboros urak,
excellenciás érsek és püspök urak,
tisztelt egyházi és világi hívek, tisztelt hölgyeim és uraim!

Mindannyiunk életében történnek váratlan események, amikre nem számítottunk, amik azonban döntően befolyásolják életünket, örökre szóló élménnyé, esetleg életünk végéig visszatérő emlékképpé válnak. Ez lehet egy találkozás, élettörténet, egy előadás, egy műalkotás által kiváltott benyomás. Miért történt ez meg velünk? Miért alakult így az események láncolata? Miért velünk történt mindez? – kérdezzük gyakran ilyenkor. Véletlen volt – szól az egyik válasz. A Jóisten akarta így – szól a másik. Három történetet mondok el önöknek. Az elsőt kérdő módban, a másodikat kijelentő módban, a harmadikat elgondolkodtató formában.

Az elsőnek lehetne a címe: Látogatás a Vatikánban. A másodiké: Mire jó egy beszédtechnika óra? A harmadiké: Üzeneheti-e ugyanazt Salvador Dalí és Weöres Sándor? Egy festő és egy költő? Egy kép és egy vers?

2013 őszén hivatalos látogatásra készültünk Rómába és a Vatikánba. Ilyenkor végig gondoljuk, mi legyen a tárgyalási tematika, hogy nézzen ki a protokoll, és milyen ajándékot vigyünk a vendéglátóknak. Ilyenkor megnézzük, hogy a korábbi vendégek mit vittek Magyarországról. Ezúttal is ez történt. Aztán a kollegák elkezdtek keresni az ajándékokat. Ezúttal két ajándékra esett a választás: egy szép, 1920-ban készült ezüst-serleg, egy híres magyar ötvösmester, Tarján Huber Oszkár alkotása; a másik pedig Szent Pál levelei magyar nyelven. Erről tudni kell, hogy Komjádi Benedek jelentette meg 1953-ban, és két példány maradt mindössze belőle. A reprint kiadás véletlenül (véletlenül?) néhány héttel a vatikáni látogatás előtt készült el. De miért lett három ajándék? Véletlenül?

Miért éppen a víz lett a harmadik ajándék? Az ötlet megszületésétől világos volt, hogy valamelyik magyarországi szent kútból fogunk vizet vinni a Szentatyának. De Magyarországon a wikipédia szerint 27, tudósok, történészek szerint jóval több olyan zarándokhely, búcsújáró hely van, ahol valamilyen szent forrás, gyógyító erejű víz található. És most a kérdések: véletlen-e, hogy harmadik ajándékként Mátraverebély-Szentkútról vittünk forrásvizet? Választhattunk volna 26 másikat. Véletlen, hogy Róma felé utazva, olvasva a napilapokat a repülőn, egy cikkre bukkantam, ami arról tudósított, hogy 2,5 milliárd forintból felújítják és bővítik a mátraverebély-szentkúti búcsújáró helyet? Véletlen, hogy amikor a családomat bemutattam a pápának, és ő kinyitja a forrásvizet tartalmazó üveget, a vízzel mindannyiunknak keresztet rajzol a homlokára? Véletlen, hogy a négy szemközti találkozáson fő témánk a teremtett világ megóvása, vizeink védelme? Véletlen, hogy a Szentatya ekkor fogalmazza meg először a nyilvánosság számára, hogy a teremtett világ védelméről egy pápai enciklikát készül kiadni? Véletlen, hogy erről a szándékaról elsőként én tájékoztathatom a sajtót? 2013. szeptember 20-án volt a találkozó Ferenc pápával. Véletlen, hogy tíz nappal később Orbán Viktor fociedzésen megsérül; porcleválás, műtét, néhány napig járóképtelen. Véletlen, hogy a miniszterelnök naptárjában már szerepelt a mátraverebély-szentkúti zarándokhely felújításának alapkövetétele? Véletlen, hogy engem kért fel, hogy helyettesítsem az ünnepségen? Véletlen, hogy épp azon a napon nem volt telezsúfolva a naptárom? Emlékeztetőül: mindössze néhány nappal a miniszterelnök sportsérülése után volt az alapkövetétele. Nem egészen két évvel később, 2015 pünkösdjén megjelenik a *Laudato si'* kezdetű enciklika, aminek alcíme: Közös otthonunk gondozásáról. A kötet végén olvasható Assisi Szent Ferenc naphimnusa. Aki ismeri, tudja, hogy Szent Ferenc napfivérrel, holdnővérről, szélfivérrel, víznővérről, tűzfivérrel és földanya-nővérről énekel ebben a naphimnuszban. A jelenlévők között vannak fiatalok is. Az idősebb korosztály képviselői valószínűleg látták Franco Zeffirelli *Napfivér, holdnővér* című filmjét. Közel ötvenéves alkotás, de javasolom a teremben ülő fiataloknak és azoknak, akik az interneten követik mai elmélkedésemet, hogy nézzék meg ezt a filmet. *Laudato si'* – a 142. oldalon található Ferenc pápa imáját:

Ima földünkért

*Mindenható Isten,
te az egész világmindenségben,
de legkisebb teremtményedben is jelen vagy,
és gyengéd szeretettel veszed körül
mindazt, mi létezik.
Önts belénk szereteted erejét,
hogy óvjuk az életet és a szépséget,
tölts el minket békével,
hogy fivérként és nővérként éljünk,
és ne ártsunk senkinek!
Szegények Istene,
segíts, hogy megmentjük azokat,
akik e földön magukra hagyva és elfeledve élnek,
de akik oly értékesek szemedben!
Gyógyítsd meg életünket,
hogy védelmezői legyünk a világnak,
ne kifosztói,
a szépség terjesztői legyünk,
ne a szennyezésé és a pusztításé!
Érintsd meg azok szívét,
akik csak haszonra törekszenek,
a szegények és a föld kárára!
Taníts meg, hogy felfedezzük minden dolog értékét,
hogy ámulattal tekintsünk rájuk,
hogy felismerjük: szoros egységben vagyunk
minden teremtménnyel
végtelen világosságod felé vezető utunkon!
Köszönjük, hogy mindennap velünk vagy!
Kérünk, légy segítségünkre
az igazságosságért, a szeretetért és a békéért
folytatott küzdelmünkben!*

Egyetlen mondatát szeretném visszaidézni ennek az imának, és majd ha az elmélkedésem harmadik részéhez érek, talán nem túlzó kérés: emlé-

kezzenek vissza erre a mondatra! *Szoros egységben vagyunk minden teremtménnyel végtelen világoosságod felé vezető utunkon!*

Második történet. Általános tapasztalat, hogy felgyorsult az életünk, és felgyorsult a beszédünk. Kevesebb gondot fordítunk a magyar nyelvtan szabályaira, különösen a hangképzésre. Nem véletlen, hogy a színészeknek beszédtechnika-órája, külön retorikai képzés van. Beszédtechnikai, retorikai képzés bizony a közszereplőkre, így a politikusokra is ráfér. Magam sem vagyok kivétel. Ha valaki szeretne megrendítő történetet látni arról, hogy egy eredendő beszédhiba leküzdése, a helyes mondatformálás milyen gondokat, gyötrelmeket jelenthet, az nézze meg *A király beszéde* című filmet. Anglia királyáról, a mostani királynő édesapjáról, VI. Györgyről szól ez a film. Tíz évvel ezelőtt készült és Oscar-díjat is kapott. Évek óta dolgozom ugyanazzal a tanárral, Vadász Ágnesnek hívják. Az órák egy része sokszor nehéz, ismeretlen szövegek elmondásából, olvasásából, értelmezéséből áll (próza és vers). Itt megint egy kitérő: ha valaki próbára akarja tenni a képességeit, akkor vegye le a könyvespolcra Thomas Mann *József és testvérei* című művét, találmásra üsse fel, és talál majd olyan mondatokat, amelyek 28 sorosak, a lap tetején kezdődnek, és van, amikor áthúzódnak a másik oldalra. Óráinkon gyakran vettünk olyan szövegeket (vers, versrészlet, novella), ami a teremtett világgal, Istennel és a hittel volt kapcsolatos. Már a második elnöki ciklusomban jártunk, amikor egyszercsak véletlen(?), isteni sugallat(?), az jutott eszembe, hogy miért nem készítünk egy kötetet, ahol ezek a versek, vagy legalább egy részük összegyűjtve olvashatók. Vadász Ágnesnek nem kellett kétszer mondani, nagy lelkesedéssel fogott a munkához. Hamarosan elkészült az első kézirat, amit Kemény András kiegészített és kötetbe szerkesztett. A kötet címe: *Égre néző*. Alcíme: Isten jelenléte a magyar költészetben. Erdő Péter bíboros úrral mutattuk be ezt a kötetet a nyilvánosság számára. A gyűjtemény szerzői korban, stílusban, lelki alkatban, és hitben is különfélék. Van közöttük visszahúzódo és prédikátor hajlamú, szellemi harcos és lélekbúvár, közösségi vallásgyakorló és külön-utas hívő, nyílt vallomástévő és félve kételkedő, hálaadó és számonkérő, világosan fogalmazó és mondandóját többszörös jelentésrétegbe rejtő, feleselő és nyugalmat kereső ember. A szerkesztő hét téma köré rendezte a verseket: keresés, közösség, vigasz, tudás, alkotás, halál, misz-

térium. Nem az összes magyarországi istenes verset találják meg ebben a kötetben, jóval gazdagabb a magyar irodalom ennél.

Vadász Ágnes már az első órán azt tanította nekem, hogy ha verset mondok, azt mindig prózaként kell mondani, nem szavalni, hanem prózaként mondani. Ebben a kötetben több József Attila vers is van, de nem minden istenes verse. A jelenlévők nyilván emlékeznek gimnáziumi vagy általános iskolai tanulmányaikra, amikor József Attiláról, mint proletárköltőről tanultak, és ezek az istenes versek még véletlenül sem szerepeltek az irodalomórákon. A kötetben szereplő versek közül *Az Isten itt állt a hátam mögött* című versét választottam.

*Az Isten itt állt a hátam mögött
s én megkerültem érte a világot*

.....

.....

*Négykézláb másztam. Álló Istenem
lenézett rám és nem emelt föl engem.
Ez a szabadság adta értenem,
hogy lesz még erő, lábra állni, bennem.*

*Úgy segített, hogy nem segíthetett.
Lehetett láng, de nem lehetett hamva.
Ahány igazság, annyi szeretet.
Úgy van velem, hogy itt hagyott magamra.*

*Gyöngé a testem: óvja félelem!
De én a párom mosolyogva várom,
mert énvelem a hűség van jelen
az üres űrben tántorgó világon.*

Az év végén minden esztendőben advent idején a Magyarországon szolgálatot teljesítő püspök atyáknak, egy másik napon pedig a határon túl szolgálatot teljesítő püspök atyáknak tartunk egy fogadást, a miniszterelnök, a házelnök és jómagam. Én vagyok a házigazda. A kötet megjelenésének évében is volt egy ilyen adventi összejövetel, és jobbomon Erdő

Péter bíboros úr, balomon Szabó István református püspök úr ült. Nagy lelkesedéssel tájékoztattam Szabó püspök urat, hogy megjelent ez a könyv, és egyik kedvenc versem József Attilának ez a költeménye, és idéztem is neki fejből az első két sort: *Az Isten itt állt a hátam mögött s én megkerültem érte a világot.* Szabó püspök úr rám nézett, és csak annyit mondott: és miért nem fordultál meg?

Harmadik rész. Az eredeti szándékom az volt, hogy arra a kérdésre adok választ, hogy egy festő és egy költő a maga művészi eszközeivel egy kérdésre ugyanazt a választ adhatja-e? Készülve a mai találkozóra, felöltött bennem, hogy a jelenlévőket lehet, hogy érdekli a hit és a tudomány viszonya is. Ezért talán szokatlan módon, egy kitérővel kezdem. Freund Tamás egyik előadása jutott eszembe. Freund Tamásról tudni kell, hogy hívő ember, agykutató, The Brain Prize-díjas és most a Magyar Tudományos Akadémia elnöke. Egy előadásában azt elemezte, hogy az idegsejteknek milyen bonyolult működése kell ahhoz, hogy egy zenemű megszülessen. Erre az előadásra visszaemlékezve fogalmaztam meg néhány kérdést: hogyan alakult ki az élet? Hogyan lesz a szervetlen anyagból (szén, foszfor stb.) szerves anyag, azaz élőlény? Hogyan lesz az egysejtűből emberi agy? Összeegyeztethető-e az evolúció elmélete a teremtéstörténettel? Ha evolúció, mindenkinek először Darwin jut eszébe. Gyakran hivatkoznak rá azok, akik a bibliai teremtéstörténetet neveltségessé akarják tenni. De három évvel ezelőtt magyarul is megjelent egy könyv, Francis Collins műve, címe: *Isten ábécéje*. Francis Collinsről tudni kell, hogy az Amerikai Egyesült Államok Nemzeti Egészségügyi Intézet-hálózatának igazgatója, biokémikus, genetikus, az emberi génállomány feltérképezését végző Human genome projektet is vezette. Collins könyvének magyarországi kiadásához Freund Tamás írta az előszót, ebben idézi Collinst, aki Darwintól épp azt a gondolatot emeli ki, amit a teremtéstörténetet tagadó darwinisták sohasem említenek. *A fajok eredete* című munkája végén így összegez Darwin: nem nagyszerű dolog-e az a nézet, hogy a Teremtő az életet annak különböző képességeivel eredetileg egy csekély számú formába adta bele? Sőt, talán csak egybe? Majd ebből az egyszerű kezdetből oly sok csodálatraméltó forma fejlődött és fejlődik ki továbbra is. Ugye önök sem hallották még ezt a Darwin-idézetet? Collins teista evolúcióelméletét ismertette jut el Freund Tamás saját következte-

téseihez. Isten a fizikai állandó, szabályok, evolúciós törvények és a tér-idő dimenzióiban véletlennek érzékelt események formájában mindig velünk van. Vagy inkább a világmindenség van őáltala és őbenne. Később pedig a következőket olvashatjuk: Én azt vallom, hogy az emberi agy képessé vált arra, hogy befogadja az isteni eredetű lelket, az erkölcsi törvényeket, a jó és a rossz ismeretét, és mindezzel együttjáróan az ellenállhatatlan késztetést létezésünk értelmének és a teremtő Istennek a megismerésére. Írta ezt az Akadémia jelenlegi elnöke.

Tisztelt hölgyeim és uraim! Most tanúi lehettek annak, amikor egy mellékszál fő gondolattá alakul, de térjünk vissza a művészetre. Hogy is szól az eredeti kérdés? Üzenheti-e ugyanazt Salvador Dalí és Weöres Sándor? Egy festő és egy költő? Egy kép és egy vers? Ha megnézzük Salvador Dalí képét (Keresztes Szent János Krisztusa), és mivel nem művészettörténész vagyok, a saját benyomásaimat mondom el önöknek. Tehát ha megnézzük Salvador Dalí képét, akkor elsöre az a feltűnő, hogy a Krisztus keresztrefeszítését ábrázoló művek esetében általában többnyire földre szúrt keresztet látunk. Mindig látjuk a szenvedő arcot, a megtört testet. Ezen a képen nem. A kép 1951-ben készült. Itt a keresztrefeszítés kozmikusává válik. Egyszerre érzékeljük a megfeszítés borzalmát, a feltámadás erejét és a mennybemenetel misztériumát. Ott a bárka is, bár nem látjuk az apostolokat. És ott a kőszikla, amire majd a ház épül. És ott van a Mennyei Atyához megtérő Jézus, aki tanításai révén azonban mindig követőivel marad. Nem tudom, hogy Weöres Sándor ismerte-e Dalí képét, de a *Kereszt-árnykép* című verse számomra ugyanazt a gondolatot fejezi ki. Hallgassuk meg! Ez az *Égre néző* kötet nyitóverse.

Weöres Sándor: Kereszt-árnykép

*A keresztnek felső
ága égre mutat,
nagy örömhírt tudat:
„itt van a te utad”*

*a kereszt két karja a légbe szétszalad,
rajta sovány kezek tört vért virágnak:*

*„vigyázz: őr a lélek, de a test megszakad,
kétfelé visz ösvény s te szabad vagy, szabad”*

*a keresztnek alsó
ága földre mutat:
„vesződj: itt áss kutat,
lásd benne arcodat.”*

Tisztelt hölgyeim és uraim, ha tavaly, az eredetileg tervezett időpontban találkoztunk volna, elmélkedésem itt véget ér. De több mint másfél éve befolyásolja életünket egy világvjárvány. Túl vagyunk a harmadik hullámon, nem tudjuk, mikor lesz a negyedik és az mennyire lesz veszélyes. Több mint 30 000 honfitársunk halt meg a Covid-járvány következtében, köztük fiatalok és középkorúak is. Több mint 600 olyan családról tudunk, ahol 18 év alatti gyermekek veszítették el egyik vagy mindkét szülőjüket. Közel 1000 gyermek lett árva. A médiából jónéhány tragikus esetet ismerhettünk meg. Egy áprilisi estén feleségemmel arról beszélgettünk, hogy tenni kéne valamit. Hozzunk létre egy alapítványt az árván maradt gyermekek támogatására. Az elveszített szülő szeretete, jelenléte ugyan nem pótolható, de segítséget (anyagi, jogi és másilyen segítséget) tudunk adni. Az első perctől világos volt, hogy nem egyszeri segítségre, hanem folyamatos támogatásra lesz szükség. Ez hosszú évekre szóló munkát jelent az alapítványnak. Feleségem vállalta, hogy a kuratórium tagjaként összefogja, koordinálja a munkát. Mi legyen a neve az alapítványnak? 25-30 ötlet is előkerült, mígnem az egyik munkatársam előállt a javaslattal: nevezzük el az alapítványt Regőczy Istvánról. Regőczy atyáról tudni kell, hogy családja az első világháború végére elszegényedett, István szegényházba került. Tizenegy évesen egy belga kanonok magához vette, megtanult flamandul, hazatért, majd visszatért Belgiumba, és mindenáron pap akart lenni. 1943-ban szentelték pappá. A második világháború után templomokat, árvaházakat építtetett, sok száz hadiárva gondozását vállalta. 1949-ben hamis vádak alapján, ez is a koncepciók egyikike volt, kémkedésért elítélték. 1953-ig börtönben ült. 1969-ben illegális sajtótevékenység miatt újra elítélik, ezúttal húsz hónap börtönre, amiből tizenháromat le is tölt. Az árvákat, akiket nevelt, sasfiókáknak hívta. *Isten vándora* című könyvében részletesen beszámol életéről,

megpróbáltatásairól. Kilencvenhét évesen halt meg. Nos, ő lett az alapítvány névadója. Az alapítvány bejegyzése óta újabb és újabb szívszorító történeteket ismertünk meg. Hármat, de csak nagyon röviden, szeretnék elmesélni.

Férj, akinek a felesége várandós, amikor elkapja a fertőzést, az anya meghal, a gyermeket megmentik. A férj hét gyermeket, köztük a csecsemőt egyedül neveli. Tizennyolc éves fiatal, elveszíti édesanyját, édesapja korábban meghalt, nagyszülei nincsenek, egyes-egyedül marad, felveszik az orvosi egyetemre. Diákként csupán az árvaellátás összegéből kellene megélnie. Négy testvér, mindegyik kiskorú, korábban elveszítettek szüleiket, a nagyszülők nevelték őket, a járványban azonban mindkét nagyszülő is meghalt. Egy nagynéni vette magához őket, de a lakhatási körülmények igencsak szűkösek.

Ha karitatív munkát végez valaki, a legnagyobb jószándék mellett is felmerül a kérdés: jól csináljuk, jól segítünk? A legrászorultabbakhoz jut el a támogatás? Időben érkezik a segítség? Elégséges mértékű? További munkára ösztönző, ha kapunk visszajelzést. Nem feltétlenül köszönetet, bár nyilván az is jól esik.

Egy özvegygyé vált édesanya leveléből idézek: „Tisztelt és kedves munkatársak! Március 8-át, hétfőt mutatott a naptár: nőnap. Nekünk viszont ez a nap már soha többé nem erről szól. Pozitív lett az aznapi munkahelyi koronavírus-tesztem, és napok alatt ledöntött lábamról a betegség. Majd a férjemet is. Én túléltem, a férjem nem. 25 együtt töltött év után egyedül maradtam tizenhat éves fiunkkal. Romokban hevert az addigi életünk és vele együtt mi is. Akkor úgy éreztem, nincs tovább. És mégis. Hálát adok a Jóistennek, hogy átélhettem azt, amit Ady Endre *Az Úr érkezésében* oly szépen megfogalmazott és papírra vetett.” Versidézet következik:

*Mikor elhagytak,
Mikor a lelkem roskadozva vittem,
Csöndesen és váratlanul
Átölelt az Isten.
Nem harsonával,
Hanem jött néma, igaz öleléssel...*

Eddig az idézet. Egyébként a vers ugyanúgy megtalálható a kötetben. Az özvegy édesanya, mintha csak Ady gondolatát prózában folytatná, így ír: „Jött és abban a kegyelemben részesített, hogy megtapasztalhattam, nem vagyunk egyedül, angyalait küldte hozzánk; volt, aki csak szótlanul átölelt, volt, aki velem együtt imádkozott és énekelt, volt, aki hallgatott értő figyelemmel, volt, aki kézenfogott és úgy vezetett, volt, aki átölelt támogató cselekedettel.”

Mi a tanulsága ezeknek a történeteknek? Milyen tanúságot lehet tenni általuk? Sokan gondolják, hogy Isten úgy segíti meg őket, hogy leül melléjük a padra, vagy leül melléjük az utcán és megkérdezi: miben segíthetek? Az Isten keresése, befogadása cselekvő aktivitást jelent. A hit nem lehet passzív. Jeleket mindannyian kapunk, csak rajtunk múlik, hogy sztorinak vagy példázatnak tekintjük. Csak rajtunk múlik, hogy a véletlent, vagy Isten keze munkáját látjuk benne. Az én tanúságom: Ha az isteni törvények szerint élsz, ha jól sáfárgatsz a rád bízott táalentumokkal, ha nem fizikai valójában, hanem szívedben, lelkedben, cselekedeteidben keresed Istent, akkor meg is találsz.